

NORGES HØYESTERETT

Den 1. juni 2006 avsa Høyesterett dom i

HR-2006-00938-A, (sak nr. 2005/1353), sivil sak, anke,

Thermo-Transit Norge AS
Codan Forsikring AS

(advokat Trond Eilertsen)

mot

Gjensidige NOR Forsikring

(advokat Stein Hegdal – til prøve)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Stang Lund**: Saken gjelder fraktførers ansvar ved feil utlevering av transportert gods.
- (2) Lofoten Fish Export AS inngikk i mars 2001 muntlig avtale med Nord King S.L. om salg av 18 paller saltet torsk. Ifølge avtalen skulle fisken leveres til Nord King i Laredo i Spania. Fakturaen skulle imidlertid sendes til et annet spansk selskap, Bacalao Barrio S.L. (Bacalao), med adresse Valle de Trapaga. Lofoten Fish Export og Nord King hadde tidligere inngått tilsvarende avtaler.
- (3) Deretter inngikk Lofoten Fish Export muntlig avtale med Thermo-Transit Norge AS om biltransport av den saltede torsk til Spania. I forbindelse med opplasting av fisken i slutten av mars 2001 utstedte Lofoten Fish Export en eksportfaktura, som ble sendt til Thermo-Transit. Bacalao var oppført som betalingsadressat (invoice address) og leveringsadressen (delivery address) var Nord King i Laredo.
- (4) Thermo-Transit hadde gjennom flere år utført transportoppdrag for Lofoten Fish Export. Den vanlige framgangsmåte var at Thermo-Transit på grunnlag av opplysningene i eksportfakturaen utstedte et internasjonalt veifraktbrev. Lofoten Fish Export fikk kopi av fraktbrevet, men foretok ingen kontroll av dette. Slik kontroll ble bare foretatt når remburs var avtalt.

- (5) Ved utfylling av fraktbrevet ble Bacalao oppført både som mottaker og leveringsadressat. Feilen oppstod ved at Thermo-Transits operatør ikke overstyrte datautfyllingen, hvilket var nødvendig ved levering til andre enn den oppførte mottaker. Opplysningene inntastet i rubrikken for mottaker, ble således også satt inn i rubrikken for leveringsadresse. Ifølge fraktbrevets tekst skal leveringsadresse bare utfylles hvis den er en annen enn mottakers.
- (6) Den 30. mars 2001 ble fisken overensstemmende med fraktbrevet levert til Bacalao i Valle de Trapaga. Selskapet tok imot lasten og kvitterte for denne. Valle de Trapaga ligger omlag en times kjøring fra Laredo.
- (7) Da det ikke kom noen bekreftelse på at lasten var kommet fram til Nord King, tok daglig leder i Lofoten Fish Export i begynnelsen av april 2001 kontakt. Hun fikk opplyst at Nord King ikke hadde mottatt fisken. Thermo-Transit opplyste på forespørsel at partiet var utlevert til Bacalao.
- (8) De påfølgende dager gjorde Lofoten Fish Export, Thermo-Transit og Nord King flere forsøk på å få fisken utlevert. Ingen kom imidlertid i kontakt med noen ansvarlig i Bacalao. Betaling for fisken har Lofoten Fish Export ikke mottatt.
- (9) Lofoten Fish Export underrettet 15. mai 2001 Thermo-Transit om at selskapet var ansvarlig for å ha utlevert lasten til feil mottaker. Noen dager etterpå ble også Codan Forsikring AS holdt ansvarlig under Thermo-Transits speditøransvarsforsikring.
- (10) Lofoten Fish Export tok 12. juni 2001 ut forliksklage mot Thermo-Transit og Codan Forsikring. Bø Forliksråd henviste saken til retten 2. oktober 2001. Lofoten Fish Export har senere fått dekket sitt tap gjennom sin forsikring i Gjensidige NOR Forsikring. Selskapet gikk konkurs i 2004.
- (11) Gjensidige NOR Forsikring reiste 20. mars 2002 sak for Vesterålen tingrett med krav om at Thermo-Transit Norge AS og Codan Forsikring AS skulle dømmes til å betale fakturabeløpet 830 144 kroner i erstatning. Hovedforhandling ble holdt i Vesterålen tingrett 19. og 20. november 2002. Dom ble ikke avsagt.
- (12) Saken ble besluttet reassumert 6. mai 2004, og ny hovedforhandling holdt 21. og 22. oktober 2004. Vesterålen tingrett avsa 12. november 2004 dom med slik domsslutning:
- ”1 **Thermo-Transit Norge AS og Codan Forsikring AS dømmes til å være alene eller solidarisk forpliktet til å betale innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse til Gjensidige NOR Forsikring norske kroner 820.144 – åttehundreogtjuetusenett hundreogførtifire – så vidt gjelder Codan Forsikring med fradrag av egenandel på DK 5.000,- – femtusen – i norske kroner etter kursen på betalingsdagen, med tillegg av lovbestemt rente i henhold til veifraktloven § 36 fra og med 23 april 2001 til betaling skjer.**
- 2 **Hver av partene dekker sine omkostninger.”**
- (13) Thermo-Transit Norge AS og Codan Forsikring AS anket dommen til Hålogaland lagmannsrett, som 1. juli 2005 avsa dom med slik slutning:
- ”1. **Tingrettens dom stadfestes.**

2. **I saksomkostninger for lagmannsretten betaler Thermo-Transit Norge AS og Codan forsikring AS, en for begge og begge for en, til Gjensidig NOR forsikring 115 649,- – etthundreogfemtentusensekshundreogførtini – kroner, innen to uker fra forkynnelsen av denne dom med tillegg av renter etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra forfall til betaling skjer.”**

- (14) En dommer mente at Thermo-Transit og Codan måtte frifinnes fordi skaden ikke var en påregnelig følge av den skadevoldende handling.
- (15) Thermo-Transit Norge AS og Codan Forsikring AS har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder bevisbedømmelsen og rettsanvendelsen.
- (16) Høyesteretts kjæremålsutvalg har henvist anken for så vidt angår ansvarsgrunnlaget. Anken ble nektet fremmet for spørsmålet om det foreligger relevant årsakssammenheng.
- (17) Det er framlagt skriftlige forklaringer fra tidligere daglig leder i Lofoten Fish Export og markedssjefen i Linjegods AS avdeling Thermo.
- (18) *Thermo-Transit Norge AS og Codan Forsikring AS* har for Høyesterett i hovedsak anført:
- (19) Lagmannsretten har bygd på uriktig forståelse av vegfraktloven § 27 jf. § 31. Bestemmelsene regulerer fraktførers ansvar ved forvunnet, tapt eller skadet gods. Paragraf 27 løser ikke spørsmålet om ansvar når godset er levert til den mottaker som er oppgitt i fraktbrevet, men på feil adresse. Dersom utlevering på feil sted skyldes fraktførers uaktsomhet, kan imidlertid ansvar ilegges etter alminnelige ulovfestede regler om erstatning.
- (20) Det er uomtvistet at fraktfører feilaktig oppførte Bacalaos adresse som leveringsadresse, med den følge at fisken ble utlevert til Bacalao. Lagmannsretten har imidlertid ikke tatt stilling til betydningen av at Bacalao er korrekt oppført i fraktbrevet og tolldeklarasjonen som mottaker av godset. Den begåtte feil har i forhold til fraktførers ansvar ingen betydning, da Bacalao etter fraktbrevet var legitimert til å motta godset. Som mottaker kunne Bacalao kreve fisken utlevert i Valle de Trapaga, jf. vegfraktloven § 20 jf. §17 annet ledd. Uansett har Bacalao i forhold til fraktfører kvittert for leveringen og derved samtykket i at leveringsstedet ble endret.
- (21) Ved bedømmelse av fraktførers aktsomhet er det av betydning at Lofoten Fish Export tidligere hadde levert fisk til Bacalao. Fraktfører hadde ingen opplysning om at Bacalao denne gang ikke skulle ha fisken. Thermo-Transits kjennskap til Lofoten Fish Exports avtale med Nord King var begrenset til opplysningene i eksportfakturaen. Fraktfører må kunne stole på at mottaker er berettiget med mindre annet er opplyst. Ut fra dette kan ikke Thermo-Transit bebreides for å ha utlevert fisken til Bacalao. Transportens reelle problem er Bacalaos rolle som fakturaadressat.
- (22) Subsidiært anføres ansvarsfrihet på grunn av avsenderens egne feil og manglende kontroll av mottatt kopi av fraktbrevet. Fraktfører hadde heller ikke fått fullstendige opplysninger. Ansvarsfriheten følger direkte av vegfraktloven § 28, og uansett av alminnelige obligasjonsrettslige regler om kontraktsparts medvirkning. Avsenderen kunne sikret seg ved å sørge for instruks om leveringen på fraktbrevet eller på annen måte.

- (23) Ytterligere subsidiært anføres skjønnsmessig fordeling av ansvaret etter vegfraktloven § 30.
- (24) Thermo-Transit Norge AS og Codan Forsikring AS har nedlagt slik påstand:
- ”1. **Thermo-Transit Norge AS og Codan Forsikring AS frifinnes.**
 2. **Thermo-Transit Norge AS og Codan Forsikring AS tilkjennes saksomkostninger for Vesterålen tingrett, Hålogaland lagmannsrett og Høyesterett med tillegg av lovens til enhver tid gjeldende forsinkelsesrente fra forfall til betaling skjer.”**
- (25) *Gjensidige NOR Forsikring* har for Høyesterett i hovedsak anført:
- (26) Lagmannsrettens avgjørelse er korrekt, og ankemotparten kan i det vesentlige slutte seg til lagmannsrettens begrunnelse.
- (27) Ansvarsgrunnlaget følger direkte av vegfraktloven § 27. Denne bestemmelse pålegger fraktfører et tilnærmet objektivt ansvar for tap og skade som rammer godset fra overtakelsen til utlevering til rett mottaker på avtalt leveringssted. Spørsmålet er ikke omtalt i forarbeidene. Utenlandsk teori og rettspraksis gir støtte for denne lovforståelse.
- (28) Reelle hensyn underbygger at fraktfører har samme ansvar for feil utlevering som for selve transporten. Ran av last, grove tyverier og bedragerier omfattes av § 27. Fraktfører har best grunnlag for å føre bevis rundt utleveringen. Det er ingen grunn til at selve utleveringen ikke skal omfattes. Denne lovforståelse vil gi en klar og enkel regel for utføring av transportoppdrag.
- (29) Subsidiært anføres at fraktfører er ansvarlig for skaden og tapet etter alminnelige obligasjonsrettslige regler. Feil utfylling av fraktbrevet er et klart og uaktsomt mislighold av transportavtalen. Feilen medførte utlevering til feil mottaker på feil sted. Fraktfører er da ansvarlig. Spørsmålet om rettslig relevant årsakssammenheng mellom fraktførers uaktsomhet og tap og skade er ikke henvist til behandling i Høyesterett.
- (30) Anførlene om at Bacalao var legitimert til å motta godset, og at levering til riktig oppført mottaker hadde skjedd, er ikke holdbare. Oppføringen i fraktbrevet av Bacalao som mottaker kan ikke fritta fraktfører for ansvaret for eget mislighold. Det er også uten betydning for fraktførers ansvar hvilke opplysninger han har fått om avtalen mellom selger og kjøper. Fraktførers ansvar reguleres etter fraktavtalen, som entydig bestemte at fisken skulle leveres til Nord King i Laredo.
- (31) De ankende parters anførsler om fritak for ansvar kan ikke føre fram. Vegfraktloven § 28 og 29 regulerer uttømmende hvilke forhold som gir grunnlag for ansvarsfritak. Fraktavtalen ble inngått på samme måte som en rekke tidligere fraktavtaler om levering til Lofoten Fish Exports kunder. Opplysningene i eksportfakturaen var entydige og tilstrekkelige til å gjennomføre transportoppdraget. Det hører under fraktfører å kontrollere at utfyllingen av fraktbrevet er i samsvar med eksportfakturaen. Avsender hadde ingen oppfordring til å utføre slik kontroll da han mottok gjenpart av fraktbrevet, og heller ikke til å iverksette eventuelle tiltak for å sikre riktig utlevering.

- (32) Den ytterligere subsidiære anførsel om skjønnsmessig fordeling av ansvaret etter § 30 kan heller ikke føre fram.
- (33) Gjensidige NOR Forsikring har nedlagt slik påstand:
- ”1. Lagmannsrettens dom punkt 1 stadfestes.
 2. Gjensidige NOR Forsikring tilkjennes saksomkostninger for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra utløpet av oppfyllelsesfristen til betaling skjer.”
- (34) *Jeg er kommet til at lagmannsrettens dom må stadfestes.*
- (35) Lofoten Fish Export og Thermo-Transport har inngått en klar avtale om at fisken skulle leveres til Nord King i Laredo. Thermo-Transits feilaktige utfylling av det internasjonale veifraktbrev i strid med opplysningene i eksportfakturaen, førte imidlertid til at fisken ble utlevert til Bacalao i Valle de Trapaga. Utlevering av transportert gods til feil selskap på feil sted er etter min mening et vesentlig mislighold av transportavtalen. Feilføringen er klart uaktsom. Spørsmålet om rettslig relevant årsaksammenheng mellom feilføringen og utleveringen til Bacalao som beholdt fisken og unnlot å betale Thermo-Transit, er rettskraftig avgjort av lagmannsretten. Etter alminnelige ulovfestete obligasjonsrettslige regler må således Bacalao dekke Lofoten Fish Exports tap på 830 144 kroner med mindre det foreligger grunnlag for ansvarsfrihet eller skjønnsmessig fordeling av ansvaret.
- (36) Ankemotparten har gjort gjeldende at vegfraktloven § 27 første ledd også hjemler ansvar i dette tilfellet. Bestemmelsen pålegger fraktfører et tilnærmet objektivt ansvar for tap og skade som rammer godset i tiden fra fraktførers overtakelse til utlevering, jf. Rt. 1998 side 1815 på side 1819. Med støtte i blant annet tyske rettsavgjørelser og utenlandsk teori gjøres gjeldende at fraktførers ansvar etter § 27 også omfatter utlevering på feil sted og til feil mottaker.
- (37) Jeg bemerker at § 27 jf. § 31 kan forstås slik at fraktførers tilnærmede objektive ansvar også omfatter at transportert gods utleveres til feil adresse eller feil mottaker. Spørsmålet er ikke omtalt i lovforarbeidene. Reelle hensyn tilsier at fraktførers ansvar først opphører når godset er levert på rett sted til den som etter fraktavtalen skal ha godset. Motstykket til fraktførers tilnærmede objektive ansvar er bestemmelsene om ansvarsbegrensning i § 32 annet og tredje ledd. Ankemotpartens erstatningskrav overstiger etter det opplyste ikke den lovbestemte ansvarsgrense. Det er for meg ikke nødvendig å ta noe bestemt standpunkt til anvendelsen av § 27 i denne sak.
- (38) De ankende parter har anført at lagmannsretten uriktig ikke har tatt hensyn til at Bacalao var legitimert som mottaker av godset i fraktbrevet. Med grunnlag i fraktbrevet fikk Bacalao i samsvar med vegfraktloven § 20 jf. § 17 annet ledd fisken utlevert mot å kvittere på fraktbrevet. Feilen ved utfyllingen av rubrikken for leveringsadresse var av underordnet betydning, da Bacalao uansett var riktig oppført som mottaker og derved også legitimert til å motta fisken.
- (39) Jeg bemerker til dette at fraktavtalen er avgjørende mellom avsender og fraktfører. Etter fraktavtalen påtok Thermo-Transit seg å levere fisken til Nord King i Laredo, hvilket som nevnt ble utrykkelig bekreftet i eksportfakturaen. Når feil utlevering skyldes fraktførers

mislighold av fraktavtalen, har oppføringen av Bacalao i fraktbrevet ingen betydning for fraktførers ansvar. Det er hevet over tvil at fraktfører i forhold til avsender ikke kan komme fri ansvaret for eget mislighold ved å vise til at den som i fraktbrevet er oppført som mottaker er legitimert. Feil utlevering skyldtes at leveringsadressen var feil i fraktbrevet, ikke at Bacalao var legitimert.

- (40) Subsidiært har de ankende parter anført ansvarsfrihet blant annet på grunn av avsenderens manglende kontroll av mottatt kopi av fraktbrevet og unnlattelse av å gi nødvendige opplysninger til fraktfører om avtalen mellom Lofoten Fish Export og Nord King. De påberopte rettslige grunnlag er vegfraktloven § 28, som blant annet fritar fraktfører for ansvar dersom han godtgjør at tapet skyldes feil eller forsømmelse fra den berettigede, alternativt alminnelige obligasjonsrettslige regler om kontraktsparts egen feil. Jeg bemerker til dette at eksportfakturaen inneholdt de nødvendige opplysninger for å gjennomføre fraktavtalen. Som før nevnt har det ikke på noe tidspunkt vært uklart hvor fraktfører skulle levere fisken. Avsenders manglende kontroll av den mottatte kopi av fraktbrevet må holdes opp mot fraktførers klart uaktsomme mislighold av fraktavtalen. Ut fra partenes tidligere relativt lange samarbeid om tilsvarende fraktoppdrag, lå den helt rutinemessige utfylling av fraktbrevet basert på opplysninger i eksportfakturaen utenfor det Lofoten Fish Export hadde oppfordring til å kontrollere. Jeg tilføyer at Lofoten Fish Export heller ikke hadde foranledning til å iverksette andre tiltak for å avverge feil utlevering. Fraktfører har således ikke godtgjort at utleveringen til Bacalao skyldtes forhold som kan tilregnes Lofoten Fish Export.
- (41) De ankende parter har ytterligere subsidiært gjort gjeldende at det må foretas en skjønnsmessig ansvarsfordeling etter vegfraktloven § 30. Bestemmelsen hjemler ansvarsfordeling på grunnlag av skadeårsaker, i motsetning til skadeserstatningsloven § 5-1 som gjelder nedsettelse av ansvar ved skadelidtes medvirkning. Ansvarsfordeling kan finne sted selv om avsender ikke har opptrådt uaktsomt. I dette tilfellet skyldes feil utlevering alene forhold som må tilregnes fraktfører. Noen fordeling etter § 30 er det da ikke plass for.
- (42) Anken har ikke ført fram. Avgjørelsen har ikke budt på tvil, og ankemotparten må tilkjennes saksomkostninger for Høyesterett etter tvistemålsloven § 180 første ledd. Ankemotparten har krevd 120 000 kroner i salær til prosessfullmektig med tillegg av merverdiavgift. Jeg finner salærkravet unødvendig høyt for forberedelse til og gjennomføring av ankeforhandling over en rettsdag når saken etter henvisningen ble begrenset til ansvarsgrunlaget. Da saken gjelder en fraktavtale med bruk av internasjonalt vegfraktbrev, har framleggelse av opplysninger om utenlandsk rett vært relevant. Omkostninger til salær settes etter dette skjønnsmessig til 80 000 kroner med tillegg av merverdiavgift, jf. tvistemålsloven § 176 første ledd. I tillegg kommer utgifter til tysk advokat og oversettelse fra tysk til norsk med 14 086 kroner.
- (43) For tingretten og lagmannsretten gjaldt saken også spørsmålet om årsakssammenheng. Lagmannsretten stadfestet tingrettens dom, hvoretter hver av partene skal dekke egne omkostninger. For lagmannsretten ble Gjensidige NOR Forsikring tilkjent 115 649 kroner i saksomkostninger etter at salærkravet var redusert til 70 000 kroner eksklusive merverdiavgift. Jeg finner at lagmannsrettens avgjørelse av sakens omkostninger for tingretten og lagmannsretten også må stadfestes.
- (44) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. Lagmannsrettens dom stadfestes.
2. I saksomkostninger for Høyesterett betaler Thermo-Transit Norge AS og Codan Forsikring AS en for alle og alle for en til Gjensidige NOR Forsikring 114 086 – etthundreogfjortentusenogåttiseks – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra utløpet av oppfyllelsesfristen til betaling skjer.

- (45) Dommer **Tønder:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (46) Dommer **Bruzelius:** Likeså.
- (47) Dommer **Coward:** Likeså.
- (48) Justitiarius **Schei:** Likeså.
- (49) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Lagmannsrettens dom stadfestes.
2. I saksomkostninger for Høyesterett betaler Thermo-Transit Norge AS og Codan Forsikring AS en for alle og alle for en til Gjensidige NOR Forsikring 114 086 – etthundreogfjortentusenogåttiseks – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra utløpet av oppfyllelsesfristen til betaling skjer.

Riktig utskrift bekreftes: